

فيورباخ و ماركس و نايين

نووسني: Chajjam

وهرگيراني له عهده بيتهوه: دانا مهلا حسن

بیت له به لآو کاره سات، نه مهش نهو خودایه یه که بوونی له گه ل هیوا خوازراوه که یان به ژیانیکی کامهران و دور له کاره ساته کان وایان لیده که ن پروایان وا بیت نه ژیان له دنیا یه کی تر دا بوونی هه یه. خالیکی سهره کی و گرنگ له نایینی مه سیحیدا هه یه، نه ویش زیندوو بوونه وهی مه سیحه، نه زیندوو بوونه وهیش واته نارهنزوی مروقه بو نه مر.

مروقی برودار وهك پوچیکی ره ها په نگدانه وه یه کی نایدیالی عه قلی مروقه، به لام ناساندنی خودا به وهی که هیزی خیری ره هایه، جگه له په نگدانه وهی ناکاری مروقی خوشه ویستی چیدی نییه.

فویرباخ دهنوسیت: تاکه خودای مروقه نینسانه.

بـه لآم لـه روی دهنونیییه وه فویرباخ بروی ایه که مروقی برودار که له میانه ی نویتزه وه دیالوگ له گه ل خودادا دهکات، نه وادیالوگ له گه ل خودی خو یان خودیکی دیکه دا دهکات، واتا دیالوگ له گه ل نهو وینه یه یان نهو چیه تیه دا دهکات که هیوای دهخو زیت.

فویرباخ

فویرباخ دهنوسیت: مروقه نه وه یه که دهخوات

زوریک به هه له دا دهچن که بروایان وایه فویرباخ لیبره دا به شییوه کی ماتریالی قسه له سهر چو نیه تی خواردن و شیوه کانی دهکات، به لام نه ووتیه له بنچینه دا دژی هیگلی ماموستای ناراسته ی کردوه، فویرباخ له م رسته یه دا ویستی پیگه یشتنی نایدیالی هیگل بو مروقه به شیکه له زهوی به مهش مروقه به ره مه میکی ماتریالییه و به ریکه وت په یه دا بووه.

نه نجامی نیکه تیه کانی نایین:

۱. بروابوون به خودا، ده بیته هوی په تکرده وهی جیهانی مروقی له سهر زهوی، نه مهش ده بیته هوی گرنگی نه دان به ژیان و په رده دان به مروقا یه تی.
۲. بروا بوون به خودا، کوسپ دهخاته به رده م زانست و پیشکته وتن و هوشیار بوونه وه و نازادی... نه مهش مانای نه وه یه که دژایه تی پیشکته وتن و کارکردن دهکات بو ژیانیکی باشت.

فویرباخ و بیرو راگانی دهرباره ی نایین:

فویرباخ له نیوان سالانی (۱۸۰۴ - ۱۸۷۲) دا ژیاوه، له سهره تا دا له نایینی مه سیحی نهنجیلیکای کوئیوه ته وه، دوی کوتایه پینان به لیکوئیینه وه که ی پوی کردو ته "هیگل" ی ماموستای و فهلسه فهی خویندوه، فویرباخ له سهر فهلسه فهی هیگلی ماموستای نه پویشت، به لکو بو په رده دان به فهلسه فهی که تاییه ت به خو ی دهستی به کارکردن کرد.

فویرباخ له ماوهی

ژیانیدا له مروقیکی بروداری خودا ناسه وه، گپو را بو په خنه گرکی فهلسه فی و سیاسی ناینه کان، نه مهش وای له مارکس کرد به "گوره ترین نیردراری نشتیراکیه" وه سفی بکات.

حه قیه تی ناینه کان:

هوکاری سهره کی په ره سا

دهگه پیتیه وه بو توانه کانی مروقه له بیرکرده وه بوونی هوشیاری، نه مهش جیاکه ره وهی سهره کی نیوان مروقه و نازه له، مروقه هوشیاره به رامبه ر بوونی خو ی به لام نازه ل نه مهی نییه، له بهر نه وه مروقه له نیوان دوالیزمی "من . تو" دا دهژی، به لام نه م "تو" یه نه و "من" یه له خود جیا بوته وه، بو نه وهی پو لیکای نوی بگپریت له گروهی مروقیه کاند، بنه چه ی په ره سه ندنی ناینه کان له چیه تی (ماهیه ی) مروقدا، له هوشیاری بیکوتای مروقیه وه سهرچاوه دهگریت، له بهر نه وه نایین په فتار یا خود هه ل سوکه وتی مروقه له گه ل چیه تی بیکوتا که ی خویدا.

خودایه یه لایه نی بنچینه یی له نایینی مه سیحیدا هیوا خوازراوه کانی مروقه، پاشان بنچینه کان نایینی مه سیحی هه ر نه و هیوا خوازراوانه ی مروقا یه تییه له شیوه کوتایه که یه دا نه و کاته ی دینه دی، بو نمونه مروقه هیوای ژیانیک دهخو زیت که دور

له بهرئوه ماركس وای دهبيئیت كه پيويسته پرهنه گرتن له ئاين له پيناو زانينداييت، واته له پيناو زانيني حهقيقه ته بنچينه يه كان و بنه چهی ئاين، پاشان ئينسان ئه و دژيه كييهی بؤده ده كه ویت كه له نيوان مه خلوقی وه همی "خودا" و ماهيه تی راسته قينهی مروّقا ده يه.

"ئاين تلياکي گه لانه"

ئهمه رسته يه کی به ناوانگه، به لام گشت ئه وکه سانهی به کاریده هيئنن تيیده گهن؟

ئه و سه رده مە ی که ماركس تيايدا ده ژيا سه رده می په ره سه ندي پيشه سازي بو، کريکاران له مجوره پيشه سازيه دا په يوه نديان له گه ل ئه و که له و په لانه دا له ده ست دا بو که به ره ميان ده يئنان، چونکه کريکاران له به ره مه يئنه ري که له و په له وه گؤرابوون بؤ خزمه تکاری ئه و ناميرانه ی که له و په له کان به ره هم ده يئن، ئه مه ش بو وه هؤی سکا لا کردنی کريکاران و هه سترکردنيان به وه ی که ئيستيفال ده کرين. له م ساه دا ئه م رسته يه "ئاين تلياکي گه لانه" سه ري هه لدا، چونکه مروّقا به هؤی تلياکه وه به رگه ی ئازاری جه سته یی ده گريت، هه روه ها گه لانيش له رپگه ی ئاينه وه ده توانن به رگه ی ئه و ئازاره بگرن که له ناخوشي ژيانه وه سه رچاوه ده گريت، تلياک و له مروّقا ده کات به شيوه يه کی وه همی هه ست به دلخوشي بکات، ئاينيش به هه مان شيوه يه.

3. پروابوون به خودا، ده بيته هؤی له ناوبردنی گيانی ليبوردين له گه ل ئه و که سانه دا که پروا به هه مان خودا ناهيئن. ئه مه ش مانای ئه وه يه نه بوونی ليبوردين بهرئه نجاميکی حه تمی ئاينه کانه.

كارل ماركس و تيرواني بو ئاين:

ماركس له نيوان سالانی (1818 - 1883) دا له خيزانيکی يه هودی پروتستانتيدا ژياوه. زور سه خت و گرانه قسه له سه ر چه مک و ره خنه ی ماركس بکه ين بؤ ئاين، به بي ئه وه ی باس له فويرباخ بکه ين، چونکه فيکره کانی له سه ر بنچينه ی تيرواني ماركس بؤ ئاين دارشتوه.

کاتیک فويرباخ کاری له سه ر رافه کردنی ئاين ده کرد به نسه بت مروّقه وه به شيوه يه کی ئه بستراکت، ماركس ئينسان وه که به شيك له گروپيکی مروّی به ديده کات، ئينسان جيهانی مروّی و ده ولته ت و کؤمه لگايه، ئه م ده ولته ت و کؤمه لگايه ش ئه و ئاينه به ره مه مده يئنن که هؤشياريه کی هه له ی په هايه، چونکه هؤکاره کانی "ده ولته ت و کؤمه لگا" جيهانیکی هه له يه.

له بهرئوه ماركس پروای وایه که له ناوبردنی ئاين مانای گه يشتنی مروّقا نييه به که مال، هؤکاره کانی نه شونما کردنی ئاين له ناو جيهانی حه قيقی ژيانی مروّییدا بوونی هه يه، پيويسته بهر له هه موو شتيك ئه م جيهانه مروّيه بگؤرين.

له بهرئوه هه ول و تيکؤشانی ماركس دژي ئاين نه بوو. به لکو دژي هؤکاره کانی بوونی ئاين بوو، حه قيقه تی نامویی ئاين به مروّقا له بنه چه و په رهنسيپه کانيدا خوی حه شارداوه، و اتا له هؤکاره کانی پرودان و په ره سه نديدا، پاشان له گه ل زالبوون به سه ر هؤکاره کانی ئه م ناموييودا، به شيوه يه کی خۆبه خۆ (تلقانی) هه ستي ئاين بزده بييت، له بهرئوه پيويسته هه ول بده ين دژي ئه م ناموييه ی ئاين، نه که دژي خودی نامویی ئاين.

ماركس له تيزه کانيدا له سه ر فويرباخ ده نوسيت:

"فهيله سوغه کان هيچيان نه کردوه جگه له وه ی که جيهانيان به چه ند شيوه يه کی جياواز رافه کردوه، به لام کاره گرنگه که له گؤرپنيديا يه."

و:دانا مهلا حسدن

سەرچاوه
ئهنتهزنیٔ / شبکة اللادینیین العرب